

Богдан ЯКИМОВИЧ:

ПАМ'ЯТКИ: Археографічний щорічник / Державний комітет архівів України, Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства / Ред. колегія: Матяш І. Б. (гол. ред.), Войцехівська І. Н., Дубровіна Л. А. та ін. Київ, 2007. № 7. 450 с.

До непересічних явищ нашої гуманітарної науки належить і черговий випуск археографічного щорічника “ПАМ'ЯТКИ”, який видає Український НДІ архівної справи та документознавства, а його головним упорядником, відповідальним редактором, правдивою матір'ю є керівник цієї установи, відомий джерелознавець, доктор історичних наук, професор Ірина Матяш.

Унікальність сьомого випуску щорічника ще й у тому, що він, будучи присвяченим 140-річчю утворення Канади, публікує наукові дослідження та джерельні матеріали про українців, які вперше вступили на цю землю Нового Світу 1891 року (маю на увазі наших селян Івана Пилипіва та Василя Єленяка з прикарпатського села Небилова) і стали представниками нації, котра має особливі заслуги в досягненні цієї країною одного з найвищих рівнів життя у світі і котра, через відомі обставини, стала справжньою ненькою для мільйонів наших краян.

Цей великий, майже на півтисячі сторінок том, розпочинається трьома цінними вступними матеріалами: “Словом редактора” пера проф. І. Матяш, а також вступними публікаціями Надзвичайних і Повноважних Послів Канади та України – відповідно Абайни М. Данн та Ігоря Осташа (до речі – нашого земляка й колишнього львівського науковця), а також змістовної розвідки про початки співпраці між науковцями України й Канади, авторами якої є координатори Українсько-канадської Програми Канадського інституту українських студій Університету Альберти Ярс Балан та Андрій Макух.

Уже сам перелік рубрик збірника свідчить про його непересічне значення для розвитку української гуманітарної науки: “Історія еміграції” (опубліковано цінні наукові дослідження відомих українських вчених Н. Масія, І. Тюрменко, М. Мимрика, І. Винниченка, Д. Жмундяка, К. Масяк); “Історія Другої світової війни” (І. Матяш публікує тут унікальні, невідомі досі для широкого загалу “Спомини” видатного українського вченого Андрія Яковлева); “Традиції, культура, освіта” (опубліковано унікальні етнографічні дослідження Олени Боряк з життя волинських емігрантів, Ірени Белл про українські радіопрограми в Оттаві, стаття відомого історика з Буковини проф. Ю. Макара “Початки українського шкільництва на Холмщині і Підляшші (1940–1941)”; “Історія установ, товариств та об'єднань” (в матеріалах Ю. Черченка, І. Єндрієвської, С. Качор, Р. Пирога, Р. Білаша, П. Саварина, А. Макуха йдеться про маловідомі, а то й зовсім невідомі сторінки не такої вже й давньої нашої історії); “Історія церкви” (тут дослідник Ірина Преловська публікує доповідь Євгена Бачинського, виголошену на Другому Всеукраїнському Православному Церковному Соборі УАПЦ в Києві 19 жовтня 1927 р.); “Персоналії” (подано матеріали до біографій А. Чайковського та І. Огієнка – проф. Ю. Мицик, проф. В. Брехуненко, А. Стародуб; О. Кобилянської – В. Вознюк; Д. П. де ля Фліза – проф. В. Наулко; полковника Є. Коновальця – О. Мартинович); “Огляди, рецензії, інформація” (прорецезовано нові публікації з архівного фонду І. Огієнка – І. Тюрменко); “Документи українських діячів культури, надіслані із Канади до фондів ЦДАМЛ України” – Олена Павлова; англomовну монографію проф. С. Плохія про М. Грушевського “Unmaking Imperial Russian:

Mykhailo Hrushevsky and the writing of Ukrainian History” (Toronto, Buffalo, London, 2005. 614 p.); про “Село спадщини української культури” – Р. Романовського; про часопис “Око світу” з Монреалю – Світлани Артамонової; про монографію О. Черненка “Велика трьохсотлітня війна: Переяславська угода та криза національної свідомості” (Київ, 2004) – Івана Кісіля; рецензія на “Західноканадський збірник”, ч. 3, ч. 4, Едмонтон; про “Encyclopedia of Ukraine” – М. Железняка та С. Плахотнюка; про волинський фактор в українсько-канадських взаєминах – Світлани Гаврилюк; рецензію на збірник документів “Famine-Genocide in Ukraine, 1932–1933: Western Archives, Testimonies and New Research” (Edited by Wsevolod W. Isajiw. Toronto: Ukrainian Canadian Research and Documentation Centre, Toronto, 2003. 212 p.) – А. Кудряченка; про центр канадських студій в Чернівецькому університеті – В. Макара; про музей буковинської діаспори в Чернівцях – В. Белінського; про архівну спадщину Василя Авраменка в Корсуні-Шевченківському – Тетяни Клименко; про співробітництво між Інститутом української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України та КІУСом – О. Мавріна; про наукове стажування в КІУСі – В. Гриневича). Завершує збірник рубрика “Відомості про авторів”. Як видно лише з наведеного переліку, рецензований збірник справді фундаментальний і унікальний. Висловлюю побажання І. Матяш, щоб ця перша ластівка обов’язково мала продовження.

Якщо б довелося охарактеризувати кожен з опублікованих матеріалів, то місця на відведену рецензію у “Віснику...” не вистачило б. Тому зверну увагу лише на найцінніші публікації, хоча, підкреслюю, із задоволенням прочитав усю книжку “від дошки до дошки”, не відволікаючись на інше.

На увагу заслуговують джерельні матеріали до історії еміграції (с. 26–41, підготовані І. Тюрменко), документи Державного архіву Чернівецької області (с. 50–60, підготував Д. Жмундяк, серед яких зразок емігрантського фольклору – “Канадійська пісня” Тодера Колісника з с. Валяви), джерела з Державного архіву Івано-Франківської області (с. 62–74, підготувала Катерина Мицан). Зрештою, усі публікації недрукованих досі або друківаних у рідкісних періодичних виданнях документи є безцінним для сучасного історика матеріалом. Проте, як на мене, є дві публікації, які заслужено можна зарахувати до найцінніших. Маю на увазі вже згадані вище “Спомини” Андрія Яковлева “3 років всесвітньої війни 1935–1945”, підготувала Ірина Матяш, та знамениті спогади одного з найвизначніших українців Канади, відомого адвоката, колишнього канцлера і почесного доктора Університету Альберти, кавалера Шевченківської медалі та Ордена Канади Петра Саварина. Думаю, що в особистому архіві цієї непересічної людини можна (і треба) віднайти та опублікувати українською мовою ще не один цікавий документ.

Щодо часткової публікації листів адвоката, письменника, державного і громадського діяча Андрія Чайковського до митрополита Іларіона (проф. Івана Огієнка), які розшукав у Вінніпегу о. проф. Юрій Мицик зауважу, що повністю опрацьоване листування шойно побачило світ в четвертому (додатковому) томі серії “Андрій Чайковський: Спогади, листи, дослідження”. Він з’явився 2007 року у Львові до 150-річчя від дня народження цієї видатної людини (обсяг книжки – 680 с., упорядники Б. Якимович та О. Седляр, художнє оформлення заслуженого художника України Івана Крислача, фінансування Львівської обласної Ради, видавець – Наукова фундація Андрія Чайковського). До слова сказати, Наукова фундація Андрія Чайковського за підтримки Львівської облради (голова комісії Марія Христинич) та Львівської обласної державної адміністрації (голова профільного управління Оксана Бойкович) при-

ступає до видання повного зібрання художньої спадщини письменника, перший (5-й) том якого побачить світ уже 2009 р.

Як бібліофіл і книгознавець хочу подякувати Ірині Матяш за дотримання традицій української книжки: зміст збірника надруковано в кінці тому, редактор не “перевертає” напису на корінці, як це роблять канадці та американці. А про безумовну вартість збірника засвідчує хоча би такий факт: на прохання Львівського обласного відділення Товариства зв'язків з українцями за межами України (Товариство “Україна-Світ”), яке очолює автор цих рядків, редактор передала 15 прим. збірника. Тепер примірника нема ні в бібліотеці відділення, ні в мене особисто – буквально випросили українці з діаспори, а щоб написати цю рецензію, довелось позичати в бібліотеці Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Що ж, великому кораблеві – велике плавання!

Bohdan YAKYMOVYCH:

**Pamyatky: Archaeographic year-book / State Committee of Archives of Ukraine,
Ukrainian scientific research institute of archival and documental study /
Editorial stuff: Matiash I. B. (chief of stuff), Voytsekhivska I. N. , Dubrovina L. A.
Kyiv, 2007. № 7. 450 p.**

Стаття надійшла до редколегії 15.09.2008

Прийнята до друку 23.09.2008